

RIKSDAGENS SKRIVELSE 26/2003 rd

Vilande förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland

Ärende

Med anledning av regeringens till 2002 års riksmöte överlämnade proposition (RP 18/2002 rd) har riksdagen på det sätt som föreskrivs i 73 § grundlagen vid samma riksmöte beslutat godkänna förslaget till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland att vila till det första riksmöte som hålls efter följande riksdagsval (VLF 1/2003 rd).

Beredning i utskott

Grundlagsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (GrUB 1/2003 rd).

Beslut

Nu församlade riksmöte har behandlat ärendet slutligt och med den majoritet som anges i 73 § grundlagen antagit följande lag:

Lag

om ändring av självstyrelselagen för Åland

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, och Ålands lagtings beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991) föreskriver,

upphävs i självstyrelselagen för Åland 76 §,

ändras 3 § 2 mom., 5 §, 7 § 1 mom., rubriken för 3 kap., 16 §, 18 § 1 punkten, 20—22 §, 23 § 3 och 4 punkten, 25 §, 27 § 4, 18, 28 och 40 punkten, 30 § 7, 8, 10 och 12—22 punkten, 31 §, 32 § 1 mom., 33 §, 42 § 1 mom., 51 § 2 mom., 56 § 1 mom., 9 och 9 a kap., 60 § 2 mom., 61 § 3 mom. och 72 § 1 mom.,

av dessa 9 kap. jämte ändringar och 9 a kap. sådant det lyder i lag 1556/1994, samt *fogas* till lagen en ny 60 b § som följer:

3 §

Landskapets organ

— — — — —
Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den.

5 §

Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. Bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter samt

om kostnaderna för den finns i 19, 32, 55—57 och 59 b §.

7 §

Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Hembygdsrätt beviljas av landskapsregeringen.

3 kap.

Lagtinget och landskapsregeringen

16 §

Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

18 §

Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

20 §

Ikraftträdande och publicering av landskapslagar

När republikens president har förordnat att en landskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall landskapsregeringen underrättas om detta. Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall landskapsregeringen på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övriga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna publiceras av landskapsregeringen i Ålands författningssamling. En land-

skapslag träder i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, skall landskapsregeringen bestämma den. Har en landskapslag inte publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet, träder den i kraft samma dag den publiceras.

Förutsätter ett anslag i landskapets budget att en landskapslag stiftas och finns det särskilda skäl för att landskapslagen skall träda i kraft snabbt, kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att lagen helt eller delvis skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin veto rätt. Om presidenten därefter förordnar att landskapslagen helt eller delvis skall förfalla, skall landskapsregeringen genast, i den ordning som gäller för publicering av landskapslagar, meddela att lagen eller en del av den upphör att gälla räknat från den dag då meddelandet publiceras.

21 §

Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag.

Vad som i 19 § 3 mom. sägs om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

22 §

Lagtingets och landskapsregeringens initiativ

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

Landskapsregeringen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att förordningar och administrativa föreskrifter för landskapet skall utfärdas.

23 §

Landskapets förvaltningsbehörighet

Förvaltningen i angelägenheter som har hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av

3) att landskapsregeringen skall begära utlå-
tande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) att landskapsregeringen skall begära utlå-
tande av riksarkivet innan beslut fattas om utgallring av handlingar ur landskapsmyndigheter-
nas eller de kommunala och kyrkliga myndighe-
ternas arkiv i landskapet.

25 §

Förvaltningsrättskipningen

Besvär över beslut som har fattats av myndig-
heter under landskapsregeringen anförs hos
Ålands förvaltningsdomstol. Beslut av kommu-
nala myndigheter överklagas hos Ålands förvalt-
ningsdomstol, om inte beslutet enligt rikslag
skall överklagas hos någon annan myndighet. I
landskapslag kan dock bestämmas att beslut i
förvaltningsangelägenheter som har fattats av
myndigheter under landskapsregeringen och
som inte gäller skatt eller avgift samt beslut av
en kommunal myndighet i ärenden som hör till
landskapets behörighet överklagas hos land-
skapsregeringen i stället för hos Ålands förvalt-
ningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsrege-
ringens beslut får anföras hos högsta förvalt-
ningsdomstolen. Besvär över beslut som land-
skapsstyrelsen fattat i pensionsärenden anförs
dock hos försäkringsdomstolen. I landskapsre-
geringens beslut i utnämningsärenden får änd-
ring inte sökas genom besvär.

Med avvikelse från vad som sägs i 1 och
2 mom. skall besvär över beslut som en land-
skapsmyndighet har fattat med stöd av en över-
enskommelseförordning överklagas hos Ålands
förvaltningsdomstol.

27 §

Rikets lagstiftningsbehörighet

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om

4) förhållandet till utländska makter med be-
aktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap.,

18) kärnkraft, dock så att byggande, innehav
och användning av anläggningar för utvinnande
av kärnkraft eller hantering eller förvaring av
material i anslutning härtill får ske i landskapet
endast med landskapsregeringens samtycke,

28) befolkningsskyddet, dock så att beslut om
förflyttning av i landskapet bosatta personer till
en ort utanför landskapet kan fattas endast med
landskapsregeringens samtycke,

40) televäsendet, dock så att tillstånd att ut-
öva allmän televerksamhet i landskapet får be-
viljas av en riksmyndighet endast med land-
skapsregeringens samtycke,

30 §

*Behörighet och förfarande i förvaltningsären-
den*

Förvaltningen i angelägenheter som faller
inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer
på riksmyndigheterna med iakttagande av föl-
jande:

7) beviljande av tillstånd för utläningar eller
utländska sammanslutningar att äga och besitta
fast egendom i landskapet eller att idka näring
där ankommer på landskapsregeringen, som in-
nan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlå-
tande av behörig riksmyndighet,

8) de uppgifter som enligt lagstiftningen om
bekämpande av smittsamma sjukdomar hos
människor och husdjur och lagstiftningen om fö-
rebyggande av införsel till landet av växtförstö-
rare samt lagstiftningen om framställning och
användning av gifter ankommer på en riksmyn-
dighet, skall i landskapet skötas av landskapsre-

geringen eller av någon annan i landskapslag bestämmd myndighet,

10) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsregeringen tillsatt nämnd,

12) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke med beaktande av vad som bestäms i 62 §,

13) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

14) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsregeringen,

15) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsregeringen, dock så att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

17) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen,

18) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsregeringen,

19) landskapsregeringen har rätt att jämte statsrådet vara företrädd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriproduk-

ter som särskilt kan beröra lantbruksproduktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsregeringen höras,

21) utlåtande av landskapsregeringen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsregeringen höras,

31 §

Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §

Överenskommelseförordningar

Genom förordning och med landskapsregeringens samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (*överenskommelseförordning*).

33 §

Inhämtande av landskapsregeringens utlåtande

Innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringens utlåtande i saken inhämtas.

42 §

Statsanställdas språkkunskap

Bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas med landskapsregeringens samtycke genom förordning av statsrådet.

51 §

Särskilda bidrag

Framställning om bidrag skall göras av landskapsregeringen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänförs. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.

56 §

Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar.

9 kap.

Internationella förpliktelser

58 §

Förhandlingar om internationella förpliktelser

Landskapsregeringen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser.

Landskapsregeringen skall underrättas om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringen underrättas, om detta lämpligen kan ske. Landskapsregeringen skall,

om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

59 §

Ikraftträdande av internationella förpliktelser

Om ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagen om sättande i kraft av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om sättande i kraft av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utlänningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.

Lagtinget kan bemyndiga landskapsregeringen att ge bifall som avses i 1 mom.

9 a kap.

Ärenden som gäller Europeiska unionen

59 a §

Beredning av nationella ställningstaganden

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte

kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

59 b §

Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag.

Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.

Får medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet utse endast en förvaltningsmyndig-

het, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, skall beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

Landskapsregeringen har rätt att stå i kontakt med Europeiska gemenskapernas kommission i ärenden som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Landskapsregeringen och statsrådet kommer närmare överens om hur statsrådet skall informeras om sådana kontakter.

59 c §

Ställningstaganden som gäller fördragsbrott

Riksmyndigheterna bereder i samverkan med landskapsregeringen innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av Europeiska gemenskapernas kommission angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter till den del fullgörandet hör till landskapets behörighet samt Finlands ställningstaganden som i ett sådant ärende framförs vid Europeiska gemenskapernas domstol.

59 d §

Landskapets nationella ansvar

Har Europeiska gemenskapernas domstol dömt finska staten att betala ett standardbelopp, ett vite eller något motsvarande penningbelopp, är landskapet ansvarigt för detta belopp gentemot riket till den del en åtgärd eller försummelse från landskapets sida är orsak till domen.

Är finska staten utifrån sitt ansvar som medlemsstat skyldig att betala tillbaka gemenskapsmedel till Europeiska gemenskaperna, är landskapet ansvarigt för beloppet gentemot riket till den del förvaltningen eller övervakningen av de återbetalade medlen hörde till landskapet.

Är finska staten skyldig att betala ersättning till enskilda för en skada som orsakats av att de gemenskapsrättsliga förpliktelseerna i ett ärende inom landskapets behörighet genomförts brist-

fälligt eller oriktigt, är landskapet till denna del ansvarigt för ersättningen gentemot staten.

Riket och landskapet kan jämka de ansvarsbe-
lopp som avses i 1—3 mom. En tvist om ansva-
ret behandlas som förvaltningstvistemål vid
Ålands förvaltningsdomstol enligt vad som före-
skrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen
(586/1996) och i denna paragraf.

59 e §

Europeiska gemenskapens regionkommitté

Till en av Finlands representanter i Europeis-
ka gemenskapens regionkommitté skall föreslås
en kandidat som landskapsregeringen utser.

60 §

*Lagenligheten av landskapsförordningar samt
behörighetskonflikter*

Upptår meningsskiljaktighet angående en
landskaps- eller riksmyndighets behörighet att
vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan
på framställning av landskapsregeringen eller
riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan ut-
låtande har inhämtats av myndigheten i fråga
och Ålandsdelegationen.

60 b §

Tjänsteåtal

Lantrådet och ledamöter av landskapsrege-
ringen åtalas för tjänstefel vid Åbo hovrätt.

61 §

Statens mark och byggnader

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom.
och om övertagande av mark och annan egen-
dom enligt 2 mom. skall respektive ministerium
och landskapsregeringen överenskomma.

72 §

Hembygdsrätt

Den som när denna lag träder i kraft har sitt
egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att
på ansökan hos landskapsregeringen erhålla
hembygdsrätt i enlighet med den äldre lagens be-
stämmelser därom.

Denna lag träder i kraft den 200 . La-
gens 25 § 1 mom. om anförande av besvär hos
Ålands förvaltningsdomstol över ett beslut av en
myndighet under landskapsregeringen tillämpas
dock bara på besvär som anförts över beslut som
givits efter lagens ikraftträdande.

Vad som i andra lagar och förordningar sägs
om Ålands landskapsstyrelse skall efter ikraft-
trädandet avse Ålands landskapsregering.

Helsingfors den 7 november 2003